

Olje- og energidepartementet

HØRINGSUTTAELSE: NETT I TIDE

Vesterålen Regionråd er et politisk samarbeidsorgan for kommunene Andøy, Bø, Hadsel, Lødingen, Sortland og Øksnes. Vesterålen Næringslivssamarbeid (VNS) er en næringspolitisk medlemsorganisasjon for næringslivet i Vesterålen.

Strømnettutvalget har fremlagt en omfattende og aktuell utredning i NOU 2022:6 Nett i tide. Fra Vesterålen er det viktig å få gitt innspill til høringen om utvikling av strømnett da det har betydning for regionens videre vekst og utvikling. Tilgang til kraft, og en gjennomtenkt bruk av den, er en viktig del av regionens utviklingsvilkår. Vesterålen Regionråd og VNS jobber med ulike saker tilknyttet kraftforsyning i Vesterålen, og vil følgelig gi innspill til høringen som nå pågår om strømnettet.

I Indeks Nordland 2022 beskrives Vesterålen, og Nordland, som et fylke som opplever stor aktivitet med utvikling, etablering av store bedrifter og økt etterspørsel etter regionens ressurser. Dette gir fremvekst av et nytt og grønnere næringsliv, og potensialet for ytterligere vekst i verdiskaping, eksport og arbeidsplasser er stort. Flere større bedrifter i regionen elektrifiserer sine produksjoner. Som region står vi nå ovenfor et aktivt og villig næringsliv, som ønsker å ta grønne valg. Et villig næringsliv betyr tilførsel av kompetanse og samfunnsbygging. Som region er det nødvendig å legge til rette for infrastruktur, som for eksempel gode løsninger innen samferdsel og energi.

Vesterålen opplever som mange andre regioner i Norge en enorm økning av forbruksforespørsler. Regionen har allerede underskudd av kraftproduksjon og er avhengig av import av kraft fra Ofoten (Kvandal og Ofoten transformatorstasjon). Potensialet for vann- og solkraft er svært lavt, og det foreligger ingen vindkraftplaner i regionen. Det vil av hensyn til natur også trolig være vanskelig å få etablert vindkraft av betydning i regionen.

Transmisjonsnettet som forsyner Lofoten og Vesterålen (det såkalte «Sørnettet») har i dag ingen ledig kapasitet og en ny transmisjonsnettlinje mellom Kvandal og Kanstadbotten er derfor under bygging. Lastprognosene utarbeidet av det regionale kraftsystemutvalget tilsier at behovet for kraft i regionen øker så raskt at kapasiteten i den nye linja trolig vil være for liten allerede før den spenningssettes i 2024. Neste byggetrinn Kvandal - Kilboten er ikke investeringsbesluttet hos Statnett og vil etter investeringsbeslutning ta ca. 10 år å få på

plass. Dersom scenario «høy» i kraftsystemutvalgets lastprognose treffer, vil kapasiteten i denne linja også bli for liten allerede i 2036.

Det pekes i Nett-i-tide på viktigheten av standardisering for å få ned ledetiden på nytt nett. Transmisjonsnettet i Norge er satt til å være standardisert på 420 kV spenningsnivå. Samtidig bygges det nå nytt nett på et betydelig lavere spenningsnivå (132 kV), mellom Kvandal og Kanstadbotn som forsyning til Vesterålen og Lofoten. For å få ned ledetiden og samtidig sørge for en god nok kapasitet inn til Lofoten og Vesterålen, bør standarden etterleves (på 420 kV) i Sørnettet som i resten av landet.

Krafttilgang og kapasitet er kritiske utviklingsfaktorer for Vesterålen:

- Vesterålen Regionråd og VNS vil fremheve betydningen av å ha tilstrekkelig krafttilgang for å kunne gjennomføre et grønt skifte (elektrifisering) av næringsliv og samferdsel. I dag er krafttilgangen kritisk og vi oppfatter rammebetingelsene for utbygging av strømmettet som lite proaktive. Vi ber strømmett-utvalget om å iverksette effektfulle tiltak, -også dersom de krever endringer i lovverk/rammeverk.
- Vesterålen avhenger av bedre kapasitet inn til regionen. Vesterålen Regionråd og VNS støtter fullt ut Strømmett-utvalgets anbefalte tiltak om å redusere ledetid. I tillegg ber Vesterålen Regionråd og VNS strømmett-utvalget om å foreslå at allerede vedtatte linjer, der hvor det er mulig, bygges i henhold til standard på 420 kV.

Videre vil Vesterålen Regionråd og Vesterålen Næringslivssamarbeid gi innspill til de tre temaene som strømmettutvalget er bedt om å utrede i sitt mandat.

1. Tiltak for å redusere tiden det tar å utvikle og konsesjonsbehandle nye nettanlegg

- Vesterålen Regionråd og VNS er enig i at «ledetiden» i prosjekter må kortes ned. Vi støtter opp om forslagene som blant annet omhandler dialog og tillit, herunder tidlig informasjon til kommunene og involvering av berørte parter. Vi har imidlertid et innspill til at oppdatering av 'veileder' ikke vil være et tilstrekkelig virkemiddel for å redusere ledetiden i prosjekter med mindre tidsfrister systematisk følges opp. Utvalget bør vurdere bruk av konkrete virkemidler, som for eksempel økonomiske sanksjoner, ved ikke overholdte frister.

2. Prinsipper for å ivareta en samfunnsøkonomisk utvikling av strømmettet

- Vesterålen Regionråd og VNS støtter utvalgets forslag om å innføre kostnad for å stå på reservasjonsliste. Vi mener at det vil fremme de prosjektene som er modne og kan realiseres innenfor rimelig tid, samt effektivisere ressursbruk hos konsesjonærene.

- På grunn av lave strømpriser er det i Vesterålen stor interesse fra aktører som utvinner kryptovaluta. Dette er aktører som har kapital, er klare til å etablere seg raskt, og tilfredsstillende de fleste krav i modenhetsvurderingene. Tilknytningsplikten og nettselskapets nøytralitetsplikt gir disse aktørene lik rett som alle andre til å få tatt ut den ønskede effekten fra kraftnettet. Utfordringen med akkurat denne typen etableringer er at de ønsker å beslaglegge all ledig kapasitet som finnes. Transmisjonsnettet i Lofoten og Vesterålen har en lavere spenningsnivå enn andre steder i landet og kapasiteten er begrenset. Dette betyr at hver aktør i praksis kan beslaglegge all ledig kapasitet i transmisjonsnett og dermed bremse eller blokkerer ny industri og grønn omstilling i hele regionen.
- Vesterålen Regionråd og VNS ber departementet om å innføre samfunnsøkonomiske kriterier som kan sikre tilgang til kraft for industri med grønne kraftløsninger, og som bidrar til lokal verdiskapning og sysselsetting. Et tiltak er å innføre tillatelse for prioritering av tilknytning for aktører som imøtekommer kriteriene. Kommunene bør tildeles en rolle i utforming av samfunnsøkonomiske kriterier.

3. Mulige forbedringer i systemet med tilknytningsplikt

- Tilknytning med vilkår går ut på at en kan benytte reservekapasitet (såkalt N-0 kapasitet) som allerede finnes i systemet for å øke utnyttelsesgraden av eksisterende nett. Et tema som er lite belyst rundt denne typen tilknytninger er at den medfører en høyere driftsrisiko for områdekonsesjonær all den tid en har tatt i bruk tildelt kapasitet som tidligere har vært i reserve. Last tilknyttet på vilkår (uprioritert last) må kobles ut i enkelte driftssituasjoner, og eller toppplasttimer, og dette bør gjøres automatisk. Nettselskapene må dermed innføre systemer som de vil være helt avhengig av at fungerer til alle tider, og som vil kunne få store konsekvenser hvis det ikke fungerer. Slik inntektsrammereguleringen til nettselskapene er pr i dag finnes det ingen incentiv for å ta i bruk denne kapasiteten annet enn en forskjøvet reinvestering. Dersom kapasiteten tildeles på vilkår fra Statnett og tilknytningen skjer i områdekonsesjonærens nett vil også incentivet med forskjøvet reinvestering falle bort og områdekonsesjonær har dermed ingen grunn til å påta seg denne økte risikoen med tilknytning på vilkår.
- Dagens inntektsregulering legger ikke til rette for en proaktiv utvikling av strømmettet i region. Vesterålen Regionråd og VNS ber regjeringen om å vurdere konkrete tiltak eller incentiver for å: 1) redusere områdekonsesjonær sin risiko ved tilknytning på vilkår, 2) reinvestere i linjer med høyere kapasitet på et tidligere tidspunkt.

Med hilsen

Hugo Jacobsen (sign.)

Leder Vesterålen Regionråd

Johnny Karlisen (sign.)

Styreleder Vesterålen Næringslivssamarbeid